

УДК 317.315: 811.111'25

І. О. Сімкова

ЦІЛІ І ЗМІСТ НАВЧАННЯ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ З АРКУША МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Сьогодні, характерною рисою вищої освіти є підвищений інтерес науковців різних галузей до проблеми навчання перекладу, оскільки методика навчання перекладу, є ще мало розробленою сферою педагогічної науки, то надання студентам необхідних знань, розвиток у них перекладацьких навичок і вмінь – є одними із важливих та складних завдань, що стоять перед викладачами вищих навчальних закладів (ВНЗ).

За таких умов звернення до проблем методики навчання перекладу майбутніх філологів є не лише **актуальним**, але й необхідних з багатьох причин. Оскільки навчання перекладу у ВНЗ повинно визначатися як система, функціонування якої обумовлене багатьма чинниками (характер соціального замовлення суспільства, цілі навчання, принципи і зміст навчання тощо).

Метою цієї статті є дослідження питань методики навчання перекладу пов'язаних з визначенням цілей і мети його навчання.

Отже, головним результатом діяльності ВНЗ є випускник – фахівець, який володіє компетенціями як інтегративним показником оцінки якості професійної освіти. Сьогодні в Україні проводиться робота з визначення фахової компетентності майбутніх філологів, а також визначаються шляхи її формування й оцінювання [2].

Результати аналізу наукових праць свідчать, що визначення цілей і змісту навчання усного перекладу не було предметом спеціального науково-педагогічного дослідження, хоча окремі аспекти цього питання досліджуватися такими фахівцями як **Н.Н. Гавриленко, Д. Джайл, Р.К. Мін'яр-Белоручев, Л.М. Черноватий, А.Д. Швейцер тощо**.

Таким чином, ми почнемо з розгляду таких складових системи навчання перекладу, як мета і зміст навчання. При визначенні цілей навчання перекладу майбутніх філологів ми виходимо із розуміння певного результату навчальної діяльності [1]. Іншими словами метою навчання перекладу в цьому випадку є оволодіння знаннями, уміннями і навичками необхідними для здійснення перекладацької діяльності і здійснення в цьому процесі виховання, освіти і розвитку особистості майбутніх філологів.

Як і в сучасній методиці навчання іноземних мов (ІМ), в методиці навчання перекладу висувається чотири цілі навчання: практична, виховна, освітня і розвиваюча.

Практична мета є провідною. Вона передбачає практичне опанування майбутніми філологами умінь перекладу на рівні, достатньому для здійснення професійної перекладацької діяльності.

Виховна мета реалізується через систему особистого ставлення філологів до переліку професійних якостей необхідних для професійного становлення майбутніх перекладачів.

Освітня мета досягається шляхом освіти майбутніх філологів засобами ІМ для підвищення рівня їх загальної культури й ерудиції, а також культури мислення, спілкування і мови.

Розвиваюча мета реалізується у процесі оволодіння майбутніми філологами досвідом творчої, пошукової діяльності, когнітивними стратегіями.

Цілі навчання тісно пов'язані зі змістом навчання. Зміст навчання перекладу як процесу й результату, має забезпечити досягнення головної мети навчання яка полягає в тому, щоб навчити майбутніх філологів двомовної опосередкованої комунікації [2].

Далі розглянемо як цілі і зміст навчання усного перекладу реалізуються в процесі навчання перекладу майбутніх філологів для освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр (I-IV курси).

Базуючись на диференційованому підході навчальні програми ВНЗ повинні враховувати реально існуючі розходження в рівнях володіння ІМ випускників шкіл. Таким чином для майбутніх філологів ми можемо виділити відповідно до початкових знань студентів два варіанти стартового рівня навчання:

- рівень володіння ІМ, передбачений Державним стандартом для загальноосвітньої середньої школи;
- рівень володіння ІМ, передбачений програмами середніх шкіл з поглибленим вивченням ІМ.

Рівень володіння ІМ студентами визначається в процесі вхідного тестування на першому курсі. За результатами цього тестування формуються студентські групи. Об'єктивно існуючі розходження обумовлюють варіювання навчальної програми, що реалізується в процесі навчання на I-II курсах шляхом адаптації складової навчальної програми до наявного стартового рівня володіння ІМ студентами.

Практичний досвід викладання вказує на зменшення годин на вивчення англійської мови і збільшення на практику перекладу і суміжні з нею дисципліни (науково-технічний, двосторонній переклад тощо) пропорційно до курсу навчання (див. рис. 1). Таким чином на I курсі відповідно до нормативної частини програми в межах циклу професійної та практичної підготовки майбутні філологи вивчають англійську мову як основну (792 год. – 396 год. (1 сем.) і 396 год. (2 сем.), а згідно з варіативною частиною програми, їм пропонується курс зіставної граматики (252 год. – 144 год. (1 сем.) і 108 год. (2 сем.).

На II курсі відповідно до нормативної частини програми в межах циклу професійної та практичної підготовки майбутні філологи вивчають

англійську мову як основну (738 год. – 360 год. (3 сем.) і 378 год. (4 сем.), зіставну граматику 144 год. (4 сем.), а також основи перекладознавства (144 год. – 72 (3 сем.) і 72 (4 сем.) і використання інформаційних ресурсів у перекладі (36 год. – 3 сем.) згідно з варіативною частиною програми, їм пропонуються такі дисципліни, як історія англійської мови (72 год. – 36/36 – 4 сем.); історія перекладу (72 год. 36/36 – 3 сем.); зіставна фонетика (72 год. – 36/36 – 3 сем.).

На III курсі відповідно до нормативної частини програми в межах циклу професійної та практичної підготовки майбутні філологи продовжують вивчати англійську мову як основну (576 год. – 252 год. (5 сем.) і 324 год. (6 сем.), і використання інформаційних ресурсів у перекладі (36 год. – 5 сем.), а також студентам вводять практичний курс перекладу (432 год. – 180 год. (5 сем.) і 252 (6 сем.), згідно з варіативною частиною програми, їм пропонуються такі дисципліни, порівняльна лексикологія (108 год. 54/54 – 6 сем.) і переклад науково-технічної літератури (72 год. 36/36 – 5 сем.).

На IV курсі відповідно до нормативної частини програми в межах циклу професійної та практичної підготовки майбутнім філологам пропонуються такі лекційні курси як от основи перекладознавства (36 год. – 7 сем.) і переклад та редагування комерційних документів (72 год. 36/36 – 7 сем.), вони також продовжують вивчати англійську мову як основну (432 год. – 234 год. (7 сем.) і 198 (8 сем.); згідно з варіативною частиною програми, студенти продовжують займатися практичним курсом перекладу (288 год. – 180 год. (7 сем.) і 108 (8 сем.), і розпочинають навчатися за курсом усного двостороннього перекладу (216 год. – 108 год. (7 сем.) і 108 (8 сем.); а також слухають такі курси як основи редагування перекладу (36 год. – 7 сем.), теоретична граматику (90 год. – 7 сем.) і порівняльна стилістика (90 год. – 8 сем.).

Усе викладене вище ми можемо зобразити у вигляді малюнку (див. рис. 1)

ДИСЦИПЛІНИ	КУРСИ			
	I	II	III	IV
			432	216
ПП			72	288
ПНТЛ / УДП			576	432
АМ (основна)	792	738	60%	50%
%	100%	80%		

Рис. 1 Розподіл годин за напрямом підготовки Філологія (6.020303), освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр.

Де,

АМ – англійська мова;

ПП – практичний курс перекладу;

ПНТЛ – переклад науково-технічної літератури;

УДП – усний двосторонній переклад.

Варто зауважити, що перекладацька практика (5 тижнів) також починається у майбутніх філологів з третього і продовжується до п'ятого курсу. По закінченні четвертого курсу здатність майбутніх філологів виконувати перекладацьку діяльність забезпечується формуванням фахової та іншомовної комунікативної компетенції.

Успішне засвоєння навчального матеріалу припускає отримання відповідних знань та сформованість належних навичок і умінь. Наприклад, з дисципліни «Практичний курс перекладу», вони повинні уміти: здійснювати попередній перекладацький аналіз тексту, визначати мету перекладу, характер його рецепторів і тип тексту оригіналу; вибирати загальну стратегію перекладу з урахуванням його мети і типу оригіналу, уміти здійснювати письмовий (в обмеженому обсязі усний) переклад текстів, що відносяться до сфери основної професійної діяльності; використовувати основні способи і прийоми досягнення значеннєвої, стилістичної адекватності; правильно оформляти текст перекладу відповідно до норм і узусу, типології текстів мовою перекладу.

Як ми бачимо з поданого вище окремі години на навчання усного перекладу з аркуша (УПА) не виділяються, з цього робимо висновок, що скоріш за все йому повинно відводитися місце в практичному курсі перекладу. Таким чином, в межах питання про місце УПА у навчальному процесі нас цікавить така дисципліна як практичний курс перекладу, як ми вже згадували на III курсі на нього відводиться 432 години. У першому семестрі – 180 години, з яких 72 аудиторних годин і 108 годин самостійної роботи студентів (СРС), а у другому семестрі 252 години, з яких 108 аудиторних годин і 144 СРС. На IV курсі практичний курс перекладу займає 288 годин. У першому семестрі – 180 годин, (72 аудиторні години і 108 годин СРС), у другому семестрі 108 (45 аудиторних годин і 63 години СРС).

Роль УПА в практичному курсі перекладу важко переоцінити оскільки якісний УПА можливий лише за наявності у свідомості майбутніх перекладачів значного обсягу словникового запасу, фонових знань [3] та за умови володіння відповідними перекладацькими стратегіями. Цього неможливо досягти без внесення курсу УПА до навчального плану.

Звідси випливає висновок стосовно змісту навчання УПА майбутніх філологів. Цей зміст має бути спрямованим на засвоєння такого обсягу знань навичок і вмінь, який наближається до відповідних характеристик освіченого носія кожної з двох мов, з яких та на які здійснюється переклад. Для забезпечення такої умови необхідне створення відповідних програм навчання, які забезпечували б чітку координацію не тільки змісту навчання практики мовлення та перекладу, розрив яких є неприпустимим, але й змісту усіх інших дисциплін навчального плану. Тому, **перспективи подальших досліджень ми вбачаємо в теоретичному обґрунтуванні та практичній розробці практичного курсу усного перекладу з аркуша.**

Список використаної літератури

1. Гавриленко Н.Н. Лингводидактические подходы к обучению профессионально ориентированному переводу [Электронный ресурс] / Н.Н. Гавриленко // Дидактика перевода. – Режим доступа: <http://www.gavrilenko-nn.ru/didactics/49/> **2. Сімкова І.О.** Визначення цілей навчання перекладу майбутніх філологів / І.О. Сімкова // Всеукраїнська науково-практична конференція «Традиції та новації сучасної освіти в Україні», 18-19 квітня 2013 р. – Сімферополь : 2013. – С. 28-30. **3. Черноватий Л.М.** Навчально-методичний комплекс для підготовки перекладачів з англійської мови / Л.М. Черноватий // Наукові записи Кіровоградського державного педагогічного університету. 2010. – Вип. 89 (1). – С. 5-13.

Сімкова І.О. Цілі і зміст навчання усного перекладу з аркуша майбутніх філологів

У статті визначено цілі і зміст навчання перекладу майбутніх філологів. Розглянуто роль та місце усного перекладу з аркуша у процесі навчання. Проаналізовано нормативну та варіативну частини навчальної програми для підготовки майбутніх філологів.

Ключові слова: зміст навчання, навчання усного перекладу з аркуша, майбутні філологи, цілі навчання.

Симкова И.О. Цели и содержание обучения устного перевода с листа будущих филологов

В статье описано цели и содержание обучения переводу будущих филологов. Рассмотрены роль и место устного перевода с листа в процессе обучения. Проанализированы нормативная и вариативная составляющие учебной программы для подготовки будущих филологов.

Ключевые слова: содержание обучения, обучение устному переводу с листа, будущие филологи, цели обучения.

Simkova I. The Aims and Content of Interpretation Teaching of the Future Philologists

The article describes the aims and content of interpretation teaching of the future philologists. The role and place of the interpretation from paper in the learning process is considered. The regulatory and variable components of the curriculum for the training of future philologists are analyzed.

Key words: content, interpretation from paper teaching, future philologists, aims of learning.

Стаття надійшла до редакції 13.09.2013 р.

Прийнято до друку 27.09.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О. Л.